

Big Bath Accounting

Strategins förekomst på NASDAQ OMX Stockholmsbörsen och
faktorer som påverkar den

Författare

Daniel Hirvonen

Jenni Pearson

Emelie Stenbeck

Handledare

Torbjörn Tagesson

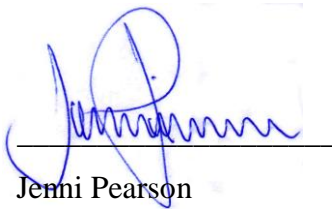
Förord

Vi vill tacka vår handledare Torbjörn Tagesson för den hjälp som han löpande bistått oss med i denna process. Hans värdefulla kommentarer, kritik och respons har varit till stort gagn för oss i vårt skrivande. Med sina synpunkter och nya infallsvinklar tror vi att resultatet av denna uppsats blev mer än vad vi hade kunnat hoppas på. Som alltid är det dock vi, författarna, som bär det slutgiltiga ansvaret för uppsatsens innehåll.

Lund 2010-05-28

Daniel Hirvonen

Jenni Pearson

Emelie Stenbeck

Abstract

Title: Big Bath Accounting – The strategy's occurrence on the NASDAQ OMX Stockholm Stock Exchange and the factors affecting it

Course: FEKP01 Master thesis in Business and Administration, 15 ECTS

Authors: Daniel Hirvonen, Jenni Pearson, Emelie Stenbeck

Supervisor: Torbjörn Tagesson

Seminar date: 2010-06-04

Objective: To seek empirical support for whether the phenomena occurs on the NASDAQ OMX Stockholm Stock Exchange, and examine which factors affects Big Bath Accounting.

Methodology: The thesis uses a quantitative research method with a deductive approach. To meet the objective, a documentary study is conducted, where data from annual reports are analyzed through the use of multiple regression.

Theoretical perspectives: The thesis has an eclectic approach in which both economic and system-oriented theory is considered. The theories are, together with previous research, used to generate the thesis' hypotheses.

Empirical foundation: Companies listed on the NASDAQ OMX Stockholm Stock Exchange Mid- and Large Cap are examined for the years 2006 and 2009, where 2006 represents a boom and 2009 a recession. The survey covers 100 companies.

Results: The thesis finds support for the occurrence of Big Bath Accounting on the OMX Stockholm Stock Exchange. Three factors are identified that show significant correlation to Big Bath Accounting. These are negative results, CEO-turnover and leverage. Factors that do not show significant correlation are company size and economic climate.

Future research: To increase the generalizability of our results, an additional study including all segments of the NASDAQ OMX Stockholm Stock Exchange is suggested. In order to better measure the factor economic climate, we suggest that 2008 is elected to represent a recession instead of 2009. One important factor that can be studied is whether corporate bonus affects Big Bath behavior.

Key words: Big Bath Accounting, discretionary accruals, provisions, depreciation, impairment, multiple regression.

Sammanfattning

Titel: *Big Bath Accounting* – Strategins förekomst på NASDAQ OMX Stockholmsbörsen och faktorer som påverkar den

Kurs: FEKP01 Examensarbete magisternivå, 15 hp

Författare: Daniel Hirvonen, Jenni Pearson, Emelie Stenbeck

Handledare: Torbjörn Tagesson

Seminariedatum: 2010-06-04

Syfte: Att empiriskt undersöka om *Big Bath Accounting* förekommer på NASDAQ OMX Stockholmsbörsen, och undersöka vilka faktorer som påverkar *Big Bath Accounting*.

Metod: Uppsatsen använder en kvantitativ undersökningsmetod med en deduktiv ansats. För att uppnå syftet görs en dokumentstudie där data från årsredovisningar analyseras med hjälp av multipel regression.

Teori: Undersökningen har ett eklektiskt förhållningssätt där både ekonomisk och systemorienterad teori beaktas. Dessa, tillsammans med tidigare forskning, används för att generera undersökningens hypoteser.

Empiri: Bolag på NASDAQ OMX Stockholmsbörsens Mid- och Large Cap undersöks för åren 2006 och 2009, där 2006 representerar ett högkonjunkturår och 2009 ett lågkonjunkturår. Undersökningen omfattar 100 bolag.

Resultat: Undersökningen finner stöd för att *Big Bath Accounting* förekommer på NASDAQ OMX Stockholmsbörsen. Tre faktorer som uppvisar signifikant korrelation till *Big Bath Accounting* identifieras. Dessa är negativt resultat, VD-byte och skuldsättningsgrad. Förklaringsfaktorer som inte visar signifikant korrelation är bolags storlek och konjunktur.

Förslag till fortsatt forskning: För att öka generaliserbarheten av våra resultat kan en kompletterande studie göras som omfattar alla segment av NASDAQ OMX Stockholmsbörsen. För att bättre mäta förklaringsfaktorn konjunktur föreslår vi att 2008 väljs som ett lågkonjunkturår istället för 2009. En viktig förklaringsfaktor som med fördel kan undersökas är huruvida bolags bonusplaner påverkar *Big Bath*-beteenden.

Nyckelord: *Big Bath Accounting*, diskretionära periodiseringar, avsättning, avskrivning, nedskrivning, multipel regression.

Förkortningar

DP	Diskretionära periodiseringar
FAR	Branschorganisation för revision och rådgivning
FFFS (2006:16)	Finansinspektionens föreskrifter om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag
IAS	International Accounting Standards
IASB	International Accounting Standards Board
IFRS	International Financial Reporting Standards
IT	Institutionell teori (Institutional Theory)
PAT	Positiv redovisningsteori (Positive Accounting Theory)
REDR	Redovisningsrekommendationer från FAR
RR	Redovisningsrådets rekommendationer
SEC	Securities and Exchange Commission
SFAS	Statements of Financial Accounting Standards
ÅRKL	Lag (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag
ÅRL	Årsredovisningslagen

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	9
1.1 INTRODUKTION	9
1.2 PROBLEMDISKUSSION	10
1.3 SYFTE	11
1.4 DISPOSITION	12
2. TEORETISK METOD	13
2.1 FORSKNINGSAKSATS	13
2.2 TEORETISK AKSATS	14
3. INSTITUTIONALIA	15
3.1 ÖVERGRIPANDE REDOVISNINGSPRINCIPER	15
3.2 AVSÄTTNING	15
3.3 AVSKRIVNING	16
3.4 NEDSKRIVNING	17
4. TEORI	18
4.1 DESIGNAD REDOVISNING	18
4.1.1 <i>Kreativ redovisning och Big Bath Accounting</i>	19
4.2 TEORETISK FÖRESTÄLLNINGSRAM	19
4.3 UTFORMNING AV HYPOTESER	20
4.3.1 <i>Diskretionära periodiseringar</i>	21
4.3.2 <i>Resultat</i>	22
4.3.3 <i>VD-byte</i>	23
4.3.4 <i>Konjunktur</i>	23
4.3.5 <i>Storlek</i>	24
4.3.6 <i>Skuldsättningsgrad</i>	24
4.4 SAMMANFATTANDE MODELL	25
5. EMPIRISK METOD	26
5.1 UNDERSÖKNINGSMETOD	26
5.2 AVGRÄNSNING	26
5.3 DATAINSAMLING	27
5.3.1 <i>Bortfall</i>	28
5.4 OPERATIONALISERING	28
5.4.1 <i>Beroende variabel</i>	28

5.4.2 Oberoende variabler.....	29
6. ANALYS	32
6.1 INLEDNING.....	32
6.2 KORRELATIONSANALYS.....	33
6.3 MULTIPEL REGRESSIONSANALYS	34
6.4 HYPOTESPRÖVNING	35
6.5 SAMMANFATTANDE RESULTAT AV HYPOTESPRÖVNING	37
7. SLUTSATS	38
7.1 SAMMANFATTNING.....	38
7.2 SLUTSATS	38
7.3 REFLEKTION OCH FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING	42
LITTERATURFÖRTECKNING.....	43

FIGURFÖRTECKNING

<i>Figur 4.1 Designad redovisning</i>	<i>18</i>
<i>Figur 4.2 Teorimodell.....</i>	<i>25</i>

TABELLFÖRTECKNING

<i>Tabell 6:1 Inledande statistik över undersökningens kvantitativa variabler</i>	<i>32</i>
<i>Tabell 6:2 Inledande statistik över undersökningens kvalitativa variabler</i>	<i>33</i>
<i>Tabell 6:3 Korrelation.....</i>	<i>33</i>
<i>Tabell 6:4 Multipel regression.....</i>	<i>34</i>
<i>Tabell 7:1 Utfall av den empiriska undersökningen.....</i>	<i>41</i>

1. Inledning

Kapitlet inleds med en introduktion till fenomenet *Big Bath Accounting*. Därefter förs en problemdiskussion som mynnar ut i undersökningens syfte. Avslutningsvis presenteras undersökningens fortsatta disposition.

1.1 Introduktion

“If you’re going to take a bath, make it a big bath. Chuck in every piece of bad news you can think of. That way, you get as much bad news as possible out of the way at the same time. Each individual piece of bad news gets less attention, than if you announced them one at a time.” (Henry, 2008)

Att utföra ett *Big Bath* innebär att ett bolag genom redovisningsmässiga tekniker redovisar ett sämre resultat under en period för att i framtiden kunna uppvisa bättre resultat (Christensen et al., 2008). Flertalet bolag har beskyllts för att ägna sig åt denna typ av missvisande redovisning. Citatet ovan är hämtat från en artikel av Jim Henry, motorjournalist på BNET, där han skriver om General Motors *Big Bath* i samband med deras andra kvartalsrapport 2008. Detta var inte GM:s första *Big Bath*; så sent som tredje kvartalet 2007 skrev bolaget ner tillgångar för 38,6 billioner dollar, vilket resulterade i en förlust på 39 miljarder dollar.

Arthur Levitt, dåvarande ordförande för Securities and Exchange Commission (SEC), tog upp problemet med medvetet missvisande redovisning i sitt tal *The Numbers Game*. Han kritiserade bland annat bolags tendenser att använda redovisningsmässig ”hokus pokus” och förde ett liknande resonemang som Jim Henry:

“Why are companies tempted to overstate these charges [främst omstruktureringskostnader]? When earnings take a major hit, the theory goes Wall Street will look beyond a one-time loss and focus only on future earnings.” (Levitt, 1998)

Begreppet designad redovisning är en paraplybeteckning som syftar på situationer då företagsledningen utnyttjar bolagets redovisningsmöjligheter för att förmedla en önskvärd bild av bolaget, samt för att uppnå internt satta mål (Riahi-Belkaoui, 2004). Vår undersökning studerar fenomenet *Big Bath Accounting* som är en form av designad redovisning. Inom forskningslitteraturen har olika definitioner av *Big Bath*-strategin gjorts. Healy (1985) menar att när vinsten är så låg att bolagens uppsatta mål inte kan uppnås, oavsett vilka redovisningsval som görs, tenderar ledningen att ta ett *Big Bath* genom att skjuta upp intäkter och tidigare lägga kostnader. Moore (1973) refererar till att ta ett *Big Bath* när en ny ledning tillsätts och justerar tidigare tillgångsvärderingar neråt, för att sedan skylla de dåliga siffrorna på den föregående ledningen. Jiang (2006) menar genom ett liknande resonemang att en ny VD tenderar att använda sig av *Big Bath Accounting* i syfte att öka sin bonus genom att förbättra bolagets framtida resultat. Han definierar *Big Bath Accounting* som att övervärdera kostnader och undervärdera intäkter under en viss period för att förbättra framtida års resultat. Elliot & Shaw (1988) definierar *Big Bath Accounting* som en särredovisad nedskrivning som påverkar det bokförda värdet av tillgångar med mer än 1%. De fann att större bolag och bolag med högre skuldsättningsgrad var mer benägna att använda strategin. Walsh et al. (1991) menar att denna snäva definition inte fångar in de mer extrema och avvikande effekter som fenomenet kan ha. Deras studie undersökte australienska bolag mellan 1950 och 1989 och identifierade en signifikant korrelation mellan *Big Bath Accounting* och extraordinära poster.

1.2 Problemdiskussion

Det teoretiska begreppet *Big Bath Accounting* har existerat i redovisningslitteratur under många år, men trots det har få empiriska studier gjorts (Jordan & Clark, 2004). Healy & Wahlen (1999) menar att det inte är helt okomplicerat att beforska *Big Bath Accounting* och manipulation av redovisningsmått. Ett problem är att det är svårt att avgöra hur resultat skulle ha sett ut ifall de inte var manipulerade. Det kan därför vara svårt att skilja på ett verkligt resultat och ett manipulerat. En vanlig metod för att hantera problemet är att utgå från ledningens incitament och därefter söka mönster i de finansiella rapporterna. Genom att identifiera ovanliga periodiseringar och jämföra deras överensstämmelse med ledningens incitament kan slutsatser om manipulation dras.

Vi har genom sökningar i forskningsdatabaser, däribland Elin@Lund, funnit att få kvantitativa empiriska studier gällande *Big Bath Accounting* har gjorts i Sverige. Stalebrink (2007) undersökte om strategin förekommer bland svenska kommuner. Stalebrink fann stöd för att kommuner med underskott tenderar att öka sina diskretionära periodiseringskostnader såsom ned- och avskrivningar. Både Remdahl & Valingsten (2009) och Ghasemi & Karnerfors (2009) undersökte i sina uppsatser hur avsättningar korrelerar till negativt resultat och VD-byte för bolag på NASDAQ OMX Stockholmsbörsens (hädanefter benämnt Stockholmsbörsen) Large Cap¹. Båda uppsatserna fann stöd för ett signifikant samband mellan mer frekventa avsättningar vid negativt resultat och VD-byte. De fann även att avsättningarnas storlek i absoluta belopp ökade vid negativt resultat. Haldorson et al. (2007) undersökte sambandet mellan hur nedskrivning av goodwill korrelerar med negativt resultat och VD-byte på Stockholmsbörsens Mid²- och Large Cap. Uppsatsens analys påvisade en positiv korrelation då frekvensen av goodwillnedskrivning testades mot negativt resultat och VD-byte. Även nedskrivningarnas storlek i absoluta belopp var större vid dessa situationer.

Vi har inte funnit någon svensk kvantitativ studie som tillämpar en mer heltäckande modell för att analysera om *Big Bath Accounting* förekommer på Stockholmsbörsen. Tidigare studier har isolerat enskilda parametrar för individuella segment av Stockholmsbörsen. Vi anser därför att det finns ett behov att göra en mer omfattande undersökning av Stockholmsbörsen³, där en definition av *Big Bath Accounting* som innefattar flera parametrar testas mot ett antal förklarande faktorer.

1.3 Syfte

Undersökningen har två syften. Det första syftet är att empiriskt undersöka om *Big Bath Accounting* förekommer på Stockholmsbörsens Mid- och Large Cap. Det är andra syftet är att undersöka vilka faktorer som påverkar *Big Bath Accounting*. Syftena ska uppnås genom att

¹ Large Cap innefattar bolag på Stockholmsbörsen vars börsvärde uppgår till minst 1 miljard euro.

² Mid Cap innefattar bolag på Stockholmsbörsen vars börsvärde ligger mellan 150 miljoner euro och en miljard euro.

³ Avsikten under arbetets gång var att göra en totalundersökning där alla noterade bolag på Stockholmsbörsen undersöktes. På grund av tidsbrist tvingades vi exkludera Small Cap (bolag vars börsvärde understiger 150 miljoner euro).

testa parametrar som tidigare forskning anser är förknippade med *Big Bath Accounting*. Dessa parametrar är avsättning, avskrivning och nedskrivning.

1.4 Disposition

Inledning	Inledningsvis ges en introduktion till <i>Big Bath Accounting</i> och en problemdiskussion baserad på tidigare forskning förs.
Metod	I metodkapitlet förs en diskussion kring de metodologiska val som gjorts i vår undersökning. Här berörs huvudsakligen undersökningens forskningsansats och val av teoretisk ansats.
Institutionalia	Kapitlet går igenom övergripande principer samt det specifika regelverk som gäller för undersökningens valda parametrar avsättningar, avskrivningar och nedskrivningar.
Teori	Teorikapitlet presenterar undersökningens referensram som baseras på ekonomisk och systemorienterad teori. Utifrån teorin och tidigare forskning genereras undersökningens hypoteser.
Empirisk metod	Kapitlet innehåller uppsatsens undersökningsmetod, beskrivning av datainsamling, empirisk avgränsning samt operationalisering av undersökningens parametrar.
Analys	Undersökningens empiri analyseras och hypoteserna prövas med hjälp av multipel regression.
Slutsats	Undersökningen knyts samman, slutsatserna presenteras och förslag på fortsatt forskning ges.

2. Teoretisk metod

Kapitlet för en diskussion kring de metodologiska val som gjorts. Här berörs huvudsakligen undersökningens forskningsansats och dess teoretiska ansats.

2.1 Forskningsansats

Vårt mål är att genomföra en förklarande undersökning där parametrarna avsättning, avskrivning och nedskrivning testas mot förklarande faktorer utvunna från forskningslitteratur och teoretisk argumentation. Avsikten med detta är att empiriskt undersöka om *Big Bath Accounting* förekommer på Stockholmsbörsens Mid- och Large Cap-bolag samt att undersöka vilka faktorer som påverkar *Big Bath Accounting*.

Eftersom det finns en rik teori kring ämnet *Big Bath Accounting* och designad redovisning, faller det oss naturligt att använda oss av en deduktiv ansats. Vi är intresserade av att utforska det empiriska fenomenet *Big Bath Accounting*, snarare än att tillföra ett teoretiskt bidrag. Till skillnad från induktion som utgår från empiri för att generera teori, utgår vi från befintlig teori för att finna empiriskt stöd genom statistisk analys (Patel & Davidson, 2003). Från teorin vill vi utforma hypoteser som vi sedan testar statistiskt. Eftersom vi väljer ett område med rik teori kan vi lättare göra vissa antaganden när vi genererar undersökningens hypoteser. Vi vill generalisera samband mellan våra parametrar, snarare än att förklara varför sambanden existerar (Saunders et al., 2009). Eftersom tidigare litteratur baseras på individuella forskares preferenser gällande teori och metod, finns det en risk att vår undersökning följer i samma spår och därmed riskerar vi att missa nya infallsvinklar. Detta hanterar vi genom att försöka ha ett öppet förhållningssätt till teorin och inte binda oss till enbart en förklarande teori. Således använder vi en eklektisk⁴ syn på kunskap (Gray et al., 1995a; Ljungdahl, 1999; Broberg et al., 2009; Collin et al., 2009; Tagesson et al., 2009).

⁴ Ett eklektiskt tillvägagångssätt innebär att forskaren inte begränsar sig till en enda teori, utan använder sig utav två eller flera teorier som kompletterar varandra. Notera att målsättningen inte är att sammanfoga teorierna till en och samma. Istället används teorierna var för sig, men målar tillsammans upp en helhetsbild som kan argumenteras ha större förklarande kraft än om man enbart använder sig av en renodlad teori. (Collin et al., 2009)

2.2 Teoretisk ansats

En i litteraturen återkommande förklaring till *Big Bath Accounting* är positiv redovisningsteori (PAT från engelskans *Positive Accounting Theory*) (Riahi-Belkaoui, 2004; Sandell, 2006) vilken räknas in under paraplybeteckningen ekonomisk teori. Riahi-Belkaoui (2004) menar att PAT är den teori som bäst förklarar företags redovisningsval. Likaså argumenterar Sandell (2006) att manipulation av redovisningsmått huvudsakligen har vuxit fram ur PAT. Med manipulation menas här medvetna val som gör att bolag kan presentera önskvärd information. Watts & Zimmerman (1990), upphovsmännen till PAT, menar vidare att företagsledningen agerar för att maximera sin egen nytta, vilket leder till olika redovisningsval. De argumenterar att:

“To date, there are no *systematic* alternative sets of *explanations* [till PAT] for those regularities articulated and tested in the literature.”
(Watts & Zimmerman, 1990, s. 132)

Detta starka påstående är dock tjugo år gammalt och forskning visar att andra teorier kan användas för att förklara empiriska regelbundna fenomen inom redovisning. Collin et al. (2009) använde ett eklektiskt tillvägagångssätt för att förklara svenska kommuners val av redovisningsstandard. Både PAT och den systemorienterade teorin institutionell teori⁵ (IT) användes för att generera hypoteser och den empiriska analysen gav stöd för bägge teorierna. Däremot lyckades IT i högre grad än PAT förutsäga svenska kommuners val av redovisningsstandard. Mezas (1990) kom fram till liknande resultat när han använde de båda teorierna för att förklara finansiell rapportering hos listade företag i USA. Andra eklektiska studier visar emellertid på situationer då PAT erbjuder starkare förklaringskraft än mer systemorienterade teorier, exempelvis i studien av Broberg et al. (2009) som behandlar vilka faktorer som påverkar frivillig särredovisning. Vår undersökning använder i likhet med ovanstående studier en eklektisk ansats där både ekonomisk och systemorienterad teori används för att generera hypoteser. Vi begränsar oss inte till att enbart använda de vanligaste teorierna inom respektive fält (PAT och IT), utan använder även argument från andra ekonomiska och systemorienterade teorier, så som intressentmodellen och legitimitetsteori.

⁵ Institutionell teori förklarar redovisningsval bland annat genom att bolag utsätts för tryck från samhällets olika aktörer och bolaget väljer då de alternativ som skapar legitimitet för organisationen (Carruthers, 1995).

3. Institutionalialia

Detta kapitel presenterar de övergripande redovisningsprinciper som bolag ska följa vid sin finansiella rapportering. Mer specifikt redogörs för de regelverk som reglerar undersökningens valda parametrar – avsättning, avskrivning och nedskrivning.

3.1 Övergripande redovisningsprinciper

I IASB:s föreställningsram anges vissa övergripande mål gällande finansiell rapportering, där ett av dem är tillförlitlighet. Enligt Artsberg (2003) innebär tillförlitlighet att den information som bolag lämnar i sina finansiella rapporter inte får vara behäftad med fel eller vinklad på något sätt. Informationen måste vara tillförlitlig för att de externa intressenterna ska våga lita på den. Andra principer som företagsledningen bör ha i åtanke är god redovisningssed och matchningsprincipen. Även en rättvisande bild av företags ekonomiska ställning ska ges.

Vid nedanstående tre diskretionära periodiseringar⁶ - avsättning, avskrivning och nedskrivning - ska bolaget följa ovanstående principer. När periodiseringarna tillämpas enligt en *Big Bath*-strategi kan det dock argumenteras för att merparten av dessa principer inte efterföljs fullt ut. Det kan hävdas att finansiella rapporter med manipulerade periodiseringar varken ger en rättvisande bild, eller följer matchningsprincipen eller god redovisningssed. Denna undersökning kommer dock inte att fokusera på dessa etiska aspekter av strategin; vårt fokus är att undersöka om *Big Bath Accounting* förekommer på Stockholmsbörsen och vilka faktorer som påverkar strategin.

3.2 Avsättning

I IAS 37 definieras en avsättning som en skuld som är oviss avseende tidpunkt eller belopp. Standarden delar upp avsättningar i bland annat framtida rörelseförkluster, förlustkontrakt och omstruktureringar. Avsättningen ska redovisas via balansräkningen när följande tre krav uppfylls:

⁶ Termen diskretionär syftar på den valfrihet bolag har när det gäller att välja metoder och bedömningar för periodiseringar (Whelan, 2004).

- Bolaget har en befintlig förpliktelse
- Det är troligt att ett framtida utflöde av resurser som utgör ekonomiska fördelar krävs för att reglera förpliktelsen
- En tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras

I ÅRL 3:9 definieras avsättningar som förpliktelse som på balansdagen är säkra eller sannolika till sin förekomst, men ovissa till belopp eller tidpunkt. I ÅRL 3:10 sägs det att större bolag ska specificera större avsättningar i not. Avsättningar ska omprövas varje balansdag och justeras eller återförs enligt den aktuella uppskattningen.

Då en avsättning är oviss avseende tidpunkt eller belopp krävs det uppskattningar och bedömningar för att kunna ge en rättvisande bild av posten. När en post kräver bedömningar och uppskattningar öppnas möjligheten till att medvetet underskatta eller överskatta posten för att kunna visa den bild som passar ledningens och/eller bolagets mål. Ett sätt att praktiskt använda avsättningar i *Big Bath Accounting* är att exempelvis ta större omstruktureringsutgifter än nödvändigt och motivera det med omorganisering av bolaget. Ett annat sätt kan vara att medvetet överskatta förlusten vid förlustkontrakt.

3.3 Avskrivning

En avskrivning definieras i IAS 36 p. 6 som "... en systematisk fördelning av en tillgångs avskrivningsbara belopp över dess nyttjandeperiod" där det avskrivningsbara beloppet innebär "... en tillgångs anskaffningsvärde ... efter avdrag för beräknat restvärde." ÅRL 4:4 anger att nyttjandeperioden för immateriella anläggningstillgångar ska uppgå till högst fem år om inte längre tid kan fastställas med rimlig säkerhet. IAS 16 fastställer att materiella anläggningstillgångars nyttjandeperiod sträcker sig över den tid som tillgången förväntas utnyttjas i företaget. I slutet av varje räkenskapsår ska tillgångars restvärde och nyttjandeperiod omprövas och skulle det visa sig att den nya bedömningen skiljer sig från tidigare uppskattningar ska en ändring göras enligt IAS 8. Det finns olika metoder för avskrivning, där den metod som bäst speglar tillgångens framtida ekonomiska fördelar ska väljas. Dessa metoder innefattar linjär, degressiv och produktionsberoende avskrivning.

Eftersom bolag kan välja att byta avskrivningstid eller avskrivningsform för att på bästa sätt spegla tillgångens framtida ekonomiska fördelar kan posten avskrivningar användas för *Big Bath Accounting*. Bolag kan exempelvis välja att förkorta en tillgångs livslängd, det vill säga att skriva av den med ett större årligt belopp. Detta minskar resultatet under perioden, men framtida resultat blir å andra sidan inte belastade av värdeminskningkostnaderna.

3.4 Nedskrivning

Enligt ÅRL 4:5 ska en anläggningstillgång skrivas ned om dess värde på balansdagen är lägre än anskaffningsvärdet. Tillgången ska då skrivas ned till detta lägre värde om det kan antas att värdeminskningen är bestående. Enligt IAS 36 finns det ett nedskrivningsbehov om en tillgångs redovisade värde överstiger dess återvinningsvärde. Ett företag ska vid varje balansdag fastställa om det finns indikationer på att en tidigare nedskrivning av en tillgång, förutom goodwill, inte längre är motiverad. Finns sådana indikationer ska företaget beräkna tillgångens återvinningsvärde. Återföring av en nedskrivning för en omvärderad tillgång skall enligt IAS 36 behandlas som en värdeökning.

Ett bolag kan påverka sitt resultat genom nedskrivningar på två sätt. Ledningen kan ”upptäcka” att det finns ett behov av en nedskrivning vid en strategiskt lämplig tidpunkt, eller överskatta behovet av nedskrivning och därigenom skriva ned med ett större belopp. Bolag kan välja att göra en stor nedskrivning och välja att återföra den vid ett senare tillfälle. Återföringen kommer att öka resultatet och på detta sätt kan bolag välja när de vill ta en kostnad och när de vill redovisa ett bättre resultat. Eftersom bolaget har möjligheten att påverka resultatet på detta sätt kan nedskrivningar användas för *Big Bath Accounting*.

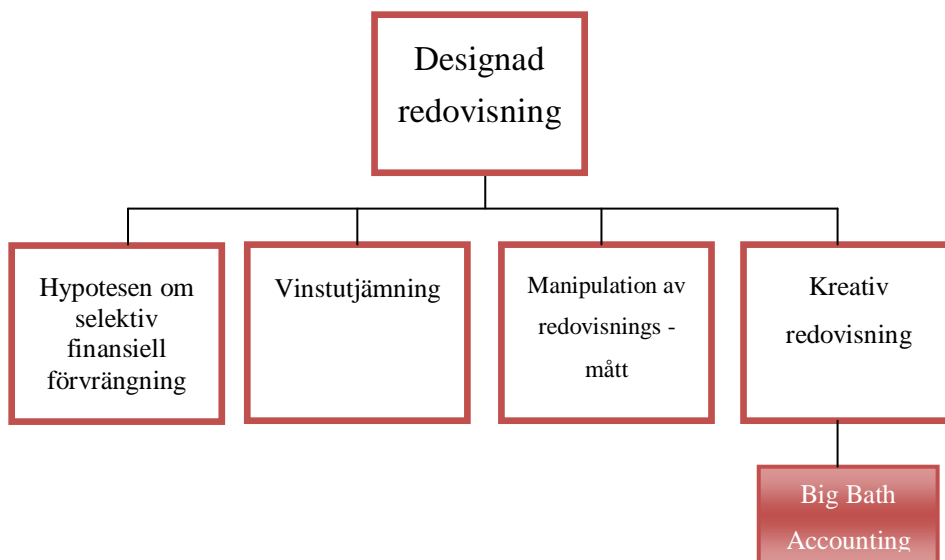
4. Teori

Detta kapitel redogör inledningsvis för designad redovisning, med tyngdpunkt på *Big Bath Accounting*. Därefter används tidigare forskning och ekonomisk och systemorienterad teori för att generera undersökningens hypoteser.

4.1 Designad redovisning

Designad redovisning är en företeelse som företagsledningen använder för att bolagets redovisning ska passa på förhand uppställda mål och för att kunna visa upp en representativ bild av verkligheten. Det finns flera former av designad redovisning. Dessa är hypotesen om selektiv finansiell förvrängning (*The Selective Financial Misrepresentation Hypothesis*), vinstutjämnning, manipulation av redovisningsmått och kreativ redovisning, där *Big Bath Accounting* ingår som undergrupp. (Riahi-Belkaoui, 2004) Genomgången nedan fokuserar på kreativ redovisning och *Big Bath Accounting*.

Figur 4.1 Designad redovisning

Källa: Modell baserad på Riahi-Belkaoui (2004) s. 54-60

4.1.1 Kreativ redovisning och *Big Bath Accounting*

Enligt Riahi-Belkaoui (2004) innebär kreativ redovisning en dynamisk tolkning av redovisningsregler som kan resultera i en skildring av en finansiell situation som är mer eller mindre optimistisk än den verkliga situationen. I litteraturen är den vanligaste formen av kreativ redovisning känd som *Big Bath Accounting*. Fenomenet har också beskrivits med målande begrepp som *cleaning the stables* och *wiping the slate clean* (Walsh et al., 1991). Enligt Kirschenheiter & Melumad (2002) innebär *Big Bath*-strategin att ett bolag redovisar ett sämre resultat under en period för att i framtiden kunna uppvisa bättre resultat.

Schilit (1993) menar att bolag tenderar att använda *Big Bath Accounting* vid framförallt två tillfällen. Det första tillfället är när resultatet är svagt och ledningen ser en möjlighet att skifta ytterligare kostnader till den nuvarande perioden för att slippa kostnaderna i framtiden. Det andra tillfället är när en ny ledning tillsätts. Ledningen kan då frestas att skriva ned gamla projekt och tillgångar vilket ökar kostnaderna initialt. Copeland & Moore (1972) förklarar att detta kan åstadkommas vid en rensning av balansräkningen genom att exempelvis skriva av och ned tillgångar. Genom att göra detta ökar kostnaderna för nuvarande period och därmed lösgörs intäkter till framtida perioder. En annan fördel är att den låga vinsten kan skyllas på den gamla ledningen och den historiska basen för framtida jämförelser blir låg (Moore, 1973).

4.2 Teoretisk föreställningsram

I den vetenskapliga litteraturen finns det två huvudsakliga grupper av teorier för att förklara redovisningsval – ekonomisk teori där PAT är framträdande, och systemorienterad teori, vilken inkluderar IT, legitimitetsteori och intressentmodellen (*stakeholder theory*) (Collin et al., 2009; Broberg et al., 2009). Denna undersökning använder en eklektisk ansats, vilket innebär att teorier från båda fälten beaktas.

Positiv redovisningsteori är en deskriptiv teori som avser att förutsäga och förklara bolags redovisningsval (Watts & Zimmerman, 1990). Enligt Scott (2009) finns det två huvudsakliga perspektiv eller versioner av PAT. Den första utgår från att bolag är rationella och alltid kommer försöka att göra de mest effektiva valen. Centralt för PAT är att bolag kan beskrivas utifrån de kontrakt som de ingår i. Genom att hela tiden sträva efter effektiva

kontraktskostnader maximerar bolagen sina chanser att överleva. Vidare menar Scott att PAT inte förespråkar att bolagen helt och hållet bör specificera vilka redovisningsprinciper som ska användas. Av kostnadsmässiga skäl är det klokt att ge ledningen en uppsättning av principer att välja bland för att den ska kunna anpassa sig till nya omständigheter. Detta öppnar dock dörren till PAT:s andra perspektiv – den opportunistiska synen. PAT gör antagandet att ledningen är rationell och i första hand strävar efter att gynna sig själv, vilket inte nödvändigtvis gynnar ägarna. Ledningen kommer därför att välja de redovisningsprinciper som leder till mest nytta för dem.

Den optimala uppsättningen redovisningsprinciper för ett bolag blir således en kompromiss mellan att å ena sidan begränsa ledningens handlingsfrihet för att minimera opportunistiskt beteende, vilket samtidigt skapar mindre flexibilitet. Och å andra sidan tillåta ledningen stor handlingsfrihet för att öka flexibiliteten, vilket samtidigt ökar risken för opportunistiskt beteende. I tillämpandet av teorin på *Big Bath Accounting* argumenterar vi för att kombinationen av ledningens flexibilitet gällande redovisningsval och ledningens incitament att maximera sin egen nytta, skapar situationer där det finns incitament att tillämpa en *Big Bath*-strategi.

Eftersom denna undersökning använder ett eklektiskt tillvägagångssätt nyttjas även tankegångar från systemorienterade teorier. IT, legitimitetsteori och intressentmodellen är intresserade av bolags relation till den sociala kontext som de verkar i. Ett huvudsakligt argument till varför bolag använder *Big Bath*-strategin är att bolags intressenter visar mer förståelse för ett signifikant dåligt resultat än för ljumma resultat som sträcker sig över en längre tid. Strategin är synnerligen tillämpbar när resultatet skulle ha blivit lågt oavsett redovisningsval (Walsh et al., 1991; Stalebrink, 2007; Levitt, 1998; Henry, 2008).

4.3 Utformning av hypoteser

Detta avsnitt går först igenom begreppet diskretionära periodiseringar (DP). Därefter presenteras de förklaringsfaktorer som tidigare forskning menar förknippas med fenomenet – resultat, VD-byte, storlek och skuldsättningsgrad. Vi inkluderar även förklaringsfaktorn konjunktur som tidigare forskning hittills inte fokuserat på. Vår teoretiska definition av *Big*

Bath Accounting innebär situationer då diskretionära periodiseringskostnader utnyttjas i större utsträckning i samband med valda förklaringsfaktorer. Avsnittet innehåller också en hypotes kopplad till varje förklaringsfaktor. Hypoteserna genereras utifrån tidigare forskning och tillämpad teori.

Även andra förklaringsfaktorer hade kunnat inkluderas i undersökningen. Exempelvis visar tidigare forskning att ett bolags bonusplan påverkar hur ledningen tenderar att använda diskretionära periodiseringar (Healy, 1985; Holthausen et al., 1995; Koch & Wall, 2000). På grund av undersökningens begränsade omfattning väljer vi bort denna förklaringsfaktor då vi anser att den är relativt svår att mäta⁷. Vi väljer även att inte titta närmare på faktorerna extraordinära intäkter och kostnader då de numera är ovanliga poster till följd av RR 4 (REDR1).

4.3.1 Diskretionära periodiseringar

Tidigare litteratur visar att det finns tre framträdande redovisningstekniker för att åstadkomma ett *Big Bath*. Dessa är avsättning, avskrivning och nedskrivning. Nedan redogörs för studier som kopplar respektive område till *Big Bath Accounting*. Vi har valt att sammanföra dessa tre parametrar till en, och kalla den för diskretionära periodiseringar. När vi refererar till att DP ökar eller minskar, syftar vi på de kostnader som begreppet innefattar, det vill säga avsättningar, avskrivningar och nedskrivningar. Vår förhoppning är att denna modell kommer att erbjuda en mer omfattande förklaringsbild än tidigare svenska studier som fokuserat på enskilda parametrar.

4.3.1.1 Avsättning

Koch & Wall (2000) menar att när en VD:s bonus är resultatbaserad och uppställda mål är ouppnåbara, kommer VD:n att maximera periodiseringskostnaderna för att främja framtida års resultat. Författarna visade på att Citicorp, ett amerikanskt bolag, maximerade sina avsättningar 1987 på grund av ouppnåeliga resultatmål, för att i längden öka sin framtida

⁷ Healy (1985) fann i sin studie stöd för hypotesen att när ledningens bonusplan har ett fast tak och golv, kommer ledningen att använda resultatsänkande periodiseringar när resultatet ligger under golvet eller över taket, och resultathöjande periodiseringar när resultatet ligger över golvet men under taket. Vi är emellertid främst intresserade av att hitta linjära samband för *Big Bath Accounting* och detta är svårt att uppnå då bonusen påverkar strategin i olika riktningar beroende på resultatnivå. Att mäta vilken påverkan bonus har på strategin kräver även tillgång till ledningarnas bonusplaner, vilka kan vara svåra att hitta, tolka och jämföra med varandra.

bonus. Munter (1999) argumenterar för att företag maximerar sina avsättningar för omstrukturering för att möta analytikernas, specifikt Wall Streets, uppställda mål och krav på resultat. Analytikerna tenderar att blunda för enskilda händelser och blickar framåt mot framtida resultat.

4.3.1.2 Avskrivning

Lee (2006) fann att bolag som var tvungna att minska eller slopa den årliga utdelningen på grund av undermåliga resultat, använde resultatreducerande periodiseringar, däribland avskrivningar. Detta gjorde bolagen för att bli av med släpande kostnader som annars skulle ha reducerat det framtida resultatet. Stalebrink (2007) fann stöd för att svenska kommuner ökade sina avskrivningar under perioder då stora underskott rapporterades, vilket är konsekvent med ett *Big Bath*-beteende.

4.3.1.3 Nedskrivning

Strong & Meyer (1987) fann att en viktig determinant när beslut om nedskrivning tas är ledningens incitament. Ledningen har incitament att ta ett så stort bad som möjligt när resultatet är dåligt, för att kunna göra så stora vinster som möjligt i framtiden. Vidare fann de att ledningens incitament var störst vid VD-byte, och speciellt om den nya VD:n kom utifrån. Jordan & Clark (2004) fann bevis för att bolag med ovanligt lågt resultat tenderade att skriva ned sina tillgångar för att ytterligare minska resultatet.

4.3.2 Resultat

Riahi-Belkaoui (2004) menar att *Big Bath Accounting* är vanligt förekommande när resultat är särskilt svaga. Befattningshavarna ser då sin chans att skifta ytterligare kostnader till den svagare perioden. Även Healy (1985) argumenterar för att ledningen ytterligare reducerar resultatet om det redan är så lågt att uppsatta mål inte kan mötas. Schilit (1993) menar vidare att *Big Bath Accounting* nästan enbart förekommer i samband med negativt resultat, med undantag för VD-byte. Penman (2004) refererar på liknande sätt att negativt resultat ökar användandet av *Big Bath Accounting*.

Enligt PAT vill ledningen maximera sin bonus. Under förlustår kommer därför ledningen att ytterligare minska resultatet genom att öka DP. Genom detta kan bolaget öka resultaten för

framtida perioder. Intressentmodellen menar att bolag anpassar sig efter intressenter vars stöd bolagen är beroende av. Dessa intressenter är mer förlåtande för en stor förlust än för många mindre förluster. Därför har ledningen incitament att ta ett *Big Bath* genom att öka DP under svaga perioder. Ovanstående resonemang leder oss till följande hypotes:

H1: Det finns ett positivt samband mellan negativt resultat och DP.

4.3.3 VD-byte

Wells (2002) fann stöd för att nytillsatta VD:ar i australiensiska bolag tenderade att ta ett *Big Bath* under sitt första år. Moore (1973), Jiang (2006) och Murphy & Zimmerman (1993) fann liknande stöd för att den nytillsatta VD:n tenderade att ta ett *Big Bath* vid året för nytillsättandet. Riahi-Belakoui (2004) menar att en nytillsatt VD har incitament att skriva av gamla projekt och tillgångar för att kunna öka resultatet kommande år.

En nytillsatt VD kan utifrån legitimitetsteorin argumenteras vilja stärka sin roll som en kompetent och stark ledare. Därför har han eller hon incitament att minska resultatet initialt för att senare kunna uppvisa starkare resultat. Det låga resultatet kan då skyllas på tidigare ledning eller omstruktureringsutgifter, medan det framtida högre resultatet kan kopplas till den nya VD:n. Detta resonemang leder oss till följande hypotes:

H2: Det finns ett positivt samband mellan nytillsatt VD och DP.

4.3.4 Konjunktur

Vår undersökning studerar om konjunktur kan förklara *Big Bath*-beteenden. Vi har inte funnit tidigare forskning som undersöker detta eventuella samband och därmed menar vi att det finns ett intresse att empiriskt undersöka detta. Vi argumenterar för att det under en lågkonjunktur, då intressenter förväntar sig att bolag ska prestera dåligt, skapas incitament att ta ytterligare periodiseringskostnader för att slippa dem i framtiden. Tack vare lågkonjunkturen hålls inte bolagen ansvariga för de dåliga resultaten, samtidigt som de ökar sina möjligheter till en stark start när konjunkturen vänder. Detta leder till följande hypotes:

H3: Det finns ett positivt samband mellan lågkonjunktur och DP.

4.3.5 Storlek

Elliot & Shaw (1988) fann i sin studie att större bolag var mer benägna att göra nedskrivningar i samband med *Big Bath*-situationer. Ett stort bolag är i större utsträckning utsatt för allmänhetens blickfång och tenderar krävas på mer information än små bolag (Lang & Lundholm, 1996; Zarzeski, 1996; Tagesson et al., 2009). Utifrån intressentmodellen argumenteras att en stor dipp i resultatet ses som mindre allvarligt än en längre tid med svaga resultat. Detta kan tänkas påverka stora bolag i större utsträckning än små bolag eftersom de har fler intressenter. Storlek kan dock vara en svår parameter att definiera. Den kan också härledas ur flera olika teoretiska resonemang, vilket gör det svårt att avgöra vad parametern mäter ur ett teoretiskt perspektiv (Broberg et al., 2009; Tagesson et al., 2009). Storlek är ändå en så pass vanligt förekommande parameter i empiriska studier inom redovisning att vi vill inkludera den i vår teorimodell. Således genereras följande hypotes:

H4: Det finns ett positivt samband mellan bolags storlek och DP.

4.3.6 Skuldsättningsgrad

Skuldberoende kan leda till incitament att manipulera de finansiella rapporterna eftersom de påverkar kostnaderna för kapital (Stalebrink, 2007). Watson et al. (2002) menar att när bolag lånar kapital kommer agentkostnaderna att öka på grund av motsättningar mellan ledning och borgenärer. En grundläggande hypotes inom positiv redovisningsteori är skuldsättningsgradshypotesen. Den innebär att ett bolag med högre skuldsättningsgrad kommer vara mer benägen att välja redovisningsprinciper som ökar resultaten (Watts & Zimmerman, 1990). Detta leder oss till hypotesen:

H5a: Det finns ett negativt samband mellan bolags skuldsättningsgrad och DP.

Elliot & Shaw (1988) fann emellertid stöd för att bolag med högre skuldsättningsgrad tenderade att göra diskretionära nedskrivningar i större utsträckning än bolag med lägre skuldsättningsgrad. Deras studie visade att bolag som gjorde stora nedskrivningar presterade

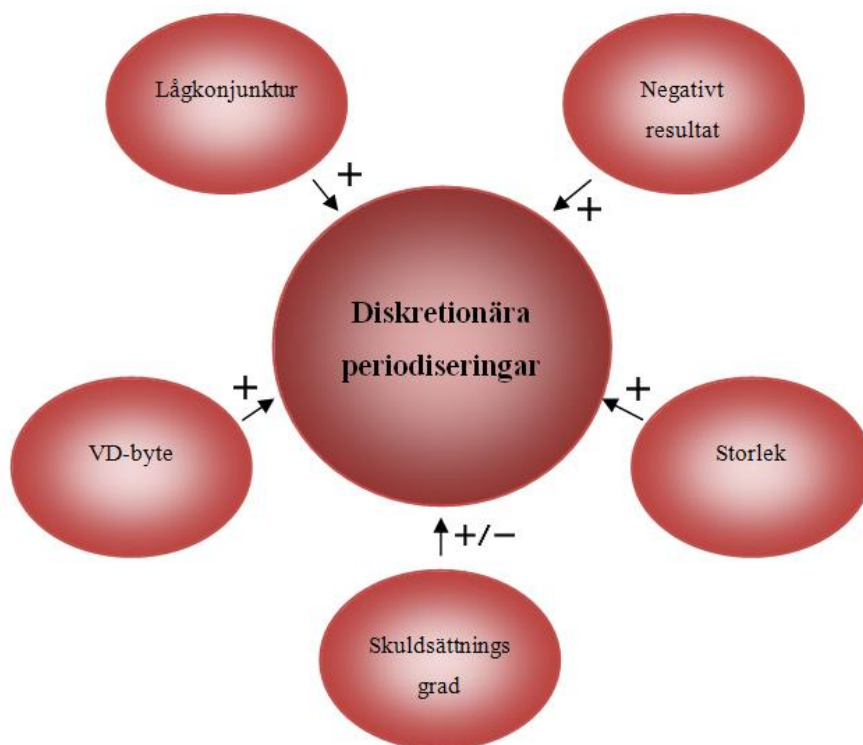
sämre än branschgenomsnittet för de tre år som ledde fram till nedskrivningsåret. Ett argument som framförs i studien är att problemtungda bolag kan vilja skapa legitimitet, exempelvis genom att göra stora nedskrivningar. Allmänheten får då intrycket av att ledningen tar tag i existerande problem. Eftersom positiv redovisningsteoris teoretiska förutsägelse tycks krocka med Elliot & Shaws empiriska resultat, väljer vi att även testa en motsatt hypotes:

H5b: Det finns ett positivt samband mellan bolags skuldsättningsgrad och DP.

4.4 Sammanfattande modell

För att illustrera undersökningens hypoteser konstruerar vi nedanstående teorimodell. Den visar vilka samband som råder mellan undersökningens förklaringsfaktorer och DP.

Figur 4.2 Teorimodell

5. Empirisk metod

Detta kapitel innehåller undersökningens empiriska ställningstaganden. En redogörelse för undersökningens metod, avgränsning och datainsamling presenteras. Avslutningsvis operationaliseras undersökningens parametrar för att göra dem mätbara.

5.1 Undersökningsmetod

Undersökningens syfte är att empiriskt testa om *Big Bath Accounting* förekommer på Stockholmsbörsen, samt att undersöka vilka faktorer som påverkar *Big Bath Accounting*. Vi väljer i likhet med Broberg (2009) att göra en tvärsnittsanalys för två jämförande år. Detta gör vi för att testa hur en av våra förklaringsfaktorer - konjunktur - påverkar bolags tendenser att tillämpa en *Big Bath*-strategi.

Undersökningen är en dokumentstudie där ett relativt stort antal observationer analyseras. Fördelen med detta format är att en större mängd information leder till ökad generaliserbarhet för resultaten och att slutsatser lättare kan dras (Lisper & Lisper, 2005). Problemet med dokumentstudier kan vara att tillgänglig data är utformad på ett sätt som inte tjänar studiens syfte (Holme & Solvang, 1997), samt att vald data kan vara svår att få tag på (Saunders et al., 2009). De årsredovisningar som undersökningen använder sig av kan skilja sig åt i både utformning och i vilken detaljnivå bolagen redovisar sina poster. Den data som vi samlar in är dock vanligt förekommande poster i noterade bolags årsredovisningar och vi har därför ett mycket lågt bortfall av data.

5.2 Avgränsning

Vi undersöker ett urval ur målpopulationen⁸. Alternativet hade varit att göra en totalundersökning där hela målpopulationen undersöks. Detta var även vår ursprungliga ambition då vi ville säga något om hela populationen för att lättare kunna generalisera våra resultat (Lisper & Lisper, 2005; Holme & Solvang, 1997). På grund av tidsbrist var vi

⁸ Målpopulationen består i vårt fall av samtliga bolag på Stockholmsbörsen, vilket uppgår till 258 stycken.

tvungna att begränsa oss och valde därför bort den minsta kategorin av bolag - Small Cap. I denna uppsats undersöks således bolag som per 2010-05-01 är noterade på Stockholmsbörsens Mid- och Large Cap. Vi väljer att exkludera kreditinstitut på grund av att de omfattas av särskild reglering (Lee, 2006; Ghasemi & Karnerfors, 2009). Utöver Årsredovisningslagen (ÅRL) och *International Financial Reporting Standards* (IFRS) ska bolagen också tillämpa Finansinspektionens föreskrifter, FFFS (2006:16), och Lag (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL). Av förenklingsskäl exkluderar vi samtliga bolag som börslistan på Stockholmsbörsens Mid- och Large Cap klassificerar som finansbolag. Dessa uppgår till 31 stycken. Det totala antalet bolag noterade på Stockholmsbörsens Mid- och Large Cap per 2010-05-01 uppgår till 131 stycken (75 på Mid Cap och 56 på Large Cap). Sammantaget består vår population av 100 bolag efter att finansbolagen har exkluderats.

Årsredovisningar för år 2006 och 2009 analyseras, där 2006 representerar ett högkonjunktursår och 2009 ett lågkonjunktursår (Konjunkturinstitutet, 2010). Eftersom det den 1 januari 2005 blev obligatoriskt för noterade bolag på Stockholmsbörsen att använda IFRS i sin koncernredovisning, väljer vi att inte titta på årsredovisningar före detta datum.

5.3 Datainsamling

Vår undersökning baseras på de noterade bolagens koncernredovisningar för år 2006 och 2009. Data från årsredovisningar är att betrakta som sekundärdata, och fördelen med denna typ av data är att den är kostnadsbesparande, framförallt i form av tid (Saunders, 2009). Vi samlar in årsredovisningarna från bolagens hemsidor, och kompletterar med att skicka ut en förfrågan via e-post till de bolag där årsredovisning saknas. I de fall vi inte får något svar räknas årsredovisningen som bortfall. För årsredovisningar som redovisas i euro, dollar och pund används riksbankens genomsnittskurs för respektive år för att räkna om kurserna till svenska kronor. Vi kontrollerar varandras insamlade data för att öka undersökningens reliabilitet på så sätt att de slumpmässiga felen inte blir större än nödvändigt (Körner & Wahlgren, 2002).

5.3.1 Bortfall

Undersökningens population består av 100 bolag (exklusive finansbolag), vilket ger 200 stycken årsredovisningar (år 2006 och 2009 granskas för varje bolag). Ett av bolagen faller bort på grund av att det var nystartat i slutet av 2009 och därmed inte hade någon verksamhet förrän 2010. På samma sätt faller ett annat bolag bort år 2006 på grund av det startade sin verksamhet först år 2007. Ytterligare ett bolag faller bort år 2006 på grund av det då tillhörde en annan koncern. Sammantaget uppgår bortfallet till fyra årsredovisningar. Lisper & Lisper (2005) menar att ett bortfall på mindre än tio procent anses vara godkänt, på så vis att resultatet inte riskerar att bli snedvridet. I vårt fall är bortfallet två procent, vilket med marginal ligger inom de tio procenten. Vi kan därmed anta att vårt resultat inte blir snedvridet på grund av bortfall.

5.4 Operationalisering

I detta avsnitt operationaliseras och konkretiseras undersökningens teoretiska begrepp för att de ska bli mätbara (Holme & Solvang, 1997). Undersökningens beroende variabel är DP, och de oberoende variablerna är resultat, VD-byte, konjunktur, storlek och skuldsättningsgrad. Genom att operationalisera variablerna kringgår vi validitetsproblemet genom att vi faktiskt mäter det som vi avser att mäta (Körner & Wahlgren, 2002). Nedan operationaliseras varje teoretiskt begrepp för sig.

5.4.1 Beroende variabel

Vi har inte funnit några tidigare studier som använt avsättning, avskrivning och nedskrivning som en aggregerad variabel. Stalebrink (2007) använder av- och nedskrivning som en variabel, men detaljer kring operationaliseringen framgår inte. Vi väljer därför att konstruera en egen operationaliseringsmodell för DP. Denna baseras på Haldorson et al. (2007), Ghasemi & Karnerfors (2009) och Remdahl & Valingsten (2009). I dessa studier mäts de enskilda variablerna nedskrivning av goodwill respektive avsättning i förhållande till resultat efter finansiella poster. Genom att använda samma logik konstruerar vi följande formel för att få fram den totala resultateffekten av bolagens avsättningar, avskrivningar och nedskrivningar:

$$DP = (\text{Avsättning} + \text{Avskrivning} + \text{Nedskrivning}) / \text{Resultat efter finansiella poster}$$

Avsättningar mäts genom att räkna ut differensen mellan avsättningarnas ingående och utgående värden⁹. Vi exkluderar avsättningar för pensioner och skatter. Till avskrivningar räknas samtliga årets avskrivningar för koncernens anläggningstillgångar (Lee, 2006; Stalebrink, 2007). På samma sätt inkluderar vi samtliga årets nedskrivningar för ovanstående tillgångar (Stalebrink, 2007).

5.4.2 Oberoende variabler

Nedan operationaliseras undersökningens valda förklaringsfaktorer till variabler. Vår eftersträvan är att i största möjliga mån stödja operationaliseringen på tidigare studier. Genom att tillämpa samma metoder som tidigare studier menar vi att reliabiliteten och validiteten ökar.

5.4.2.1 Resultat

I likhet med Ghasemi & Karnerfors (2009) och Remdahl & Valingsten (2009) väljer vi att titta på huruvida resultatet är negativt eller positivt. Denna metod riskerar däremot att fungera som en självuppfyllande profetia, där större DP ökar sannolikheten för negativt resultat, vilket i sin tur ska agera förklaringsfaktor för DP. Därför väljer vi på samma sätt som Stalebrink (2007) att använda ett gränsvärde som fås fram genom att resultat ställs mot balansomslutning. Alla värden lägre än -5% betraktas som negativt resultat och alla värden över -5% som positivt resultat. Detta gränsvärde kommer vi fram till genom att experimentera med olika gränsvärdesatser¹⁰. Formeln ser ut som följer:

$$\text{Resultat} = \text{Resultat efter finansiella poster} / \text{Balansomslutning}$$

⁹ Ghasemi & Karnerfors (2009) och Remdahl & Valingsten (2009) begränsade sig till att bara inkludera avsättningar för omstruktureringar och övriga avsättningar. I flera årsredovisningar särredovisas dock inte de specifika avsättningarna. Vi väljer därför att inkludera samtliga avsättningar (förutom pensioner och skatter, vilka i de flesta fall särredovisas).

¹⁰ Vi väljer -5% då väldigt få observationer inkluderas i lägre gränsvärden (exempelvis -10%). Det valda gränsvärdet sällar således bort marginella förluster, men behåller samtidigt tillräckligt många observationer för att materialet ska kunna analyseras.

5.4.2.2 VD-byte

Vår undersökning operationaliserar VD-byte på samma sätt som Ghasemi & Karnerfors (2009). Förklaringsfaktorn VD-byte operationaliseras till två oberoende variabler – VD-byte (1) och VD-byte (2). VD-byte (1) mäter varje tillfälle då en ny VD undertecknar årsredovisningen. Ingen hänsyn tas till när under räkenskapsåret VD:n tillsätts. Det är viktigt att vara medveten om, vilket Murphy & Zimmerman (1993) påpekar, att under övergångsåret kommer sannolikt både den avgående och den nya VD:n påverka de finansiella rapporterna, särskilt i fall där föregående års budget och operationella planer följs under övergångsåret. Variabeln VD-byte (1) mäter heller inte på ett tillfredsställande sätt situationer då en ny VD tillsätts efter räkenskapsårets slut, men ändå undertecknar årsredovisningen för aktuellt år. VD:n har då ingen möjlighet tillämpa en *Big Bath*-strategi för det räkenskapsår som den aktuella årsredovisningen avser. För att hantera denna problematik används variabeln VD-byte (2). Den innefattar situationer där en ny VD undertecknat årsredovisningen för första gången, plus nästkommande räkenskapsår.

5.4.2.3 Konjunktur

Förklaringsfaktorn konjunktur fångas upp genom två tvärsnittsanalyser - en för år som präglats av högkonjunktur och en för år med lågkonjunktur. Vi väljer att använda 2006 för högkonjunktur och 2009 för lågkonjunktur (Konjunkturinstitutet, 2010). Valet av år grundas bland annat på att IFRS blev obligatoriskt för noterade bolags koncernredovisningar från och med 1 januari 2005 och av jämförelsemässiga skäl bör båda tvärsnittsanalyserna ske efter denna brytpunkt.

5.4.2.4 Storlek

Det finns olika sätt att mäta variabeln storlek. En metod är att använda omsättning och antal anställda (Scott, 1994; Gray et al., 1995b; Adams et al., 1998; Prencipe, 2004, Tagesson et al. 2009). Andra studier använder sig av balansomslutning (Zarzeski, 1996; Jaggi & Low, 2000; Watson et al., 2002; Cormier et al., 2005; Broberg et al., 2009). Vi väljer att använda omsättning som ett mått på storlek, då ett korrelationstest visar att den har störst korrelation till DP.

5.4.2.5 Skuldsättningsgrad

Vi definierar skuldsättningsgrad som skulders relation till eget kapital (Adrem, 1999; Watson et al., 2002; Cormier et al., 2005; Broberg et al., 2009). Formeln vi använder ser ut enligt följande:

Skuldsättningsgrad = (Skulder + Minoritetsandel av eget kapital) / Eget kapital hänförligt till moderbolagets aktieägare

6. Analys

I detta kapitel analyseras undersökningens data med hjälp av multipel regression och Pearsons bivariata korrelationstest. Hypoteserna prövas och de som inte är signifikanta förkastas.

6.1 Inledning

Undersökningens analys använder multipel regressionsanalys¹¹ och Pearsons bivariata korrelationstest¹². Dessa tester är parametriska och för att använda ett parametriskt test bör variablerna vara normalfördelade. Vi finner genom ett Kolmogorov-Smirnovtest att våra variabler inte är normalfördelade. Eftersom undersökningens observationer är stort ($n > 30$) går det dock bra att använda parametriska tester, då man kan anta att variablerna är approximativt normalfördelade (Andersson, 2003; Lisper & Lisper, 2005; Körner & Wahlgren, 2006). Undersökningen tillämpar signifikansnivåer på 1%, 5% och 10% (Kleinbaum et al., 1988), där vi betraktar den förstnämnda som mycket starkt signifikant, den andra som starkt signifikant och den sistnämnda som måttligt signifikant.

Följande är en inledande översikt över undersökningens variabler, vilka ligger till grund för den fortsatta analysen. Tabell 6:1 ger en överblick över undersökningens kvantitativa variabler och tabell 6:2 över de kvalitativa variablerna.

Tabell 6:1 Inledande statistik över undersökningens kvantitativa variabler

Variabel	n	Min.	Max.	Medel	Std.
DP (resultateffekt i %)	196	- 1770,3	5810,9	72,9	467,3
Storlek (omsättning i tkr) ¹³	196	3445	24,8E7	2,2E7	3,9E7
Skuldsättningsgrad (%)	196	0,99	1717,2	173,1	184,1

¹¹ Multipel regression är en modell med en beroende variabel och fler än en förklarande variabler. Sambandet kan beskrivas enligt följande ekvation: $Y = \alpha + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 \dots + \varepsilon$ (Andersson et al., 2003)

¹² Pearsons bivariata korrelationstest mäter samband mellan olika normalfördelade variabler. Korrelationskoefficienten mäter riktningen på sambandet, medan signifikansen anger hur stor del av sambandet som beror på slumpen (Lisper & Lisper, 2005).

¹³ Som mått på storlek väljer vi att använda omsättning, då ett korrelationstest visar att den har starkast korrelation till undersökningens beroende variabel. Vi väljer därmed bort antal anställda och balansomslutning. Dessa har även testats i regressionsanalysen och ingen uppvisar signifikant korrelation med DP.

Tabell 6:2 Inledande statistik över undersökningens kvalitativa variabler

Variabel	n	Frekvens (%)	
VD-byte (1): Byte/Ej byte	196	12,2	87,8
VD-byte (2): Byte/Ej byte	196	23,0	77,0
Hög-/Lågkonjunktur	196	49,5	50,5
Resultat: Negativt/Positivt	196	8,7	91,3

6.2 Korrelationsanalys

Första steget i analysen är Pearsons bivariata korrelationstest. Detta gör vi för att ta reda på hur de oberoende variablerna korrelerar med den beroende variabeln och med varandra. Matrisen nedan visar dels hur stor korrelationen är och dels hur signifikant den är.

Tabell 6:3 Korrelation

	1	2	3	4	5	6	7
1. DP	1						
2. VD-byte (1)	0,042	1					
3. VD-byte (2)	0,087	0,684**	1				
4. Storlek	0,031	-0,026	0,011	1			
5. Skuldsättningsgrad	0,294**	-0,021	-0,147*	0,102	1		
6. Negativt resultat	0,107	0,106	0,047	-0,010	-0,014	1	
7. Lågkonjunktur	0,080	-0,027	-0,031	0,027	0,010	-0,124	1

** Korrelationen är signifikant på 0,01-nivån (2-sidig)

* Korrelationen är signifikant på 0,05-nivån (2-sidig)

† Korrelationen är signifikant på 0,1-nivån (2-sidig)

Som väntat korrelerar VD-byte (1) och VD-byte (2) med varandra. Signifikansen ligger på 1%-nivån. Detta hanterar vi genom att testa de två oberoende variablerna var för sig i den multipla regressionsanalysen. Den variabel som är mest korrelerad till den beroende variabeln DP är skuldsättningsgrad. I övrigt finns det en låg korrelation mellan de oberoende variablerna, där endast VD-byte (2) och skuldsättningsgrad uppvisar en viss korrelation. I den multipla regressionsanalysen måste vi beakta att multikollinariitet mellan oberoende variabler kan förekomma. Baserat på korrelationstestet kan risken för detta dock betraktas som låg.

6.3 Multipel regressionsanalys

Eftersom vi vill analysera sambandet mellan flera oberoende variabler med en beroende variabel väljer vi att använda multipel regression. Vi gör två separata analyser, en för VD-byte (1) och en för VD-byte (2).

Tabell 6:4 Multipel regression

	n	VD- byte (1)			VD-byte (2)		
		B	t-värde	Tolerans	B	t-värde	Tolerans
Konstant		- 328,2	- 2,272		- 398,7	- 2,951	
Negativt resultat	196	197,3†	1,717	0,974	194,6†	1,716	0,983
VD-byte (1)	196	53,61	0,547	0,988			
VD-byte (2)	196				144,8†	1,901	0,975
Skuldsättningsgrad	196	0,751**	4,298	0,989	0,799**	4,560	0,968
Storlek	196	5,694E-9	0,007	0,988	-4,761E-8	- 0,058	0,988
Lågkonjunktur	196	86,39	1,342	0,984	88,94	1,393	0,983

Ojusterad R²/Durbin-Watson/Signifikans

0,109/1,761/0,001

0,124/1,758/0,000

Modellen med VD-byte (1) har en förklaringsgrad på 10,9%, vilket innebär att 89,1% av variationen i den beroende variabeln beror på andra faktorer¹⁴. Durbin-Watson visar ett värde på 1,761. Om $n > 100$ och antalet oberoende variabler är 5 (som det är i vårt fall), ligger det optimala Durbin-Watson värdet på 1,78 (Aczel & Sounderpandian, 2009). Vi bör således inte uppleva några problem med autokorrelation mellan residualer. Modellen uppvisar en signifikans på 0,1%. Modellens toleransvärden anger om multikollinearitet förekommer hos de oberoende variablerna. Värden mellan 0,5 och 1 indikerar på att multikollinearitet inte förekommer och ju närmare värdet kommer 1 desto bättre. Eftersom alla våra oberoende variabler har en toleransnivå nära 1 går det bra att använda dem i samma regressionsmodell. Bredvid görs en regressionsanalys där VD-byte (2) används istället för VD-byte (1). I denna analys är förklaringsgraden något högre (12,4%) och Durbin-Watson värdet något lägre (1,758). Modellen uppvisar en något högre signifikansnivå (0,000). Även här är toleransvärdena goda.

¹⁴ Denna förhållandevis låga förklaringsgrad kommenteras i kapitel 7.

Båda analyserna testar även om ett bolags bransch¹⁵ har någon påverkan på DP. Detta redovisas inte i tabell 6:4 då vi betraktar bransch som en kontrollvariabel. Analyserna visar inget signifikant samband mellan bransch och DP.

6.4 Hypotesprövning

I detta avsnitt prövas undersökningens hypoteser med hjälp av ovanstående multipel regressionsanalys. Hypoteser som inte är signifikanta förkastas.

H1: Det finns ett positivt samband mellan negativt resultat och DP.

Av 196 observationer består 8,7% av negativt resultat. Regressionsanalysernas B-värden är positiva (Tabell 6:4) vilket innebär att negativt resultat är positivt korrelerat till DP. Resultatet är signifikant på 10%-nivån i regressionsanalysen. Analysen tyder på att när ett bolag har negativt resultat kommer de att vara mer benägna att öka DP. Detta innebär att vi inte kan förkasta hypotes 1.

Hypotesen att det finns ett positivt samband mellan negativt resultat och DP kan inte förkastas.

H2: Det finns ett positivt samband mellan ny tillsatt VD och DP.

För att testa denna hypotes utförs en multipel regressionsanalys för VD-byte (1) respektive VD-byte (2). För variabeln VD-byte (1) har 12,2% bytt VD under observerat år. För VD-byte (2) har 23% bytt VD under antingen observerat eller föregående år. Regressionsanalysernas B-värden är positiva (Tabell 6:4) vilket innebär att VD-byte (1) och VD-byte (2) är positivt korrelerat till DP. Regressionsanalyserna visar också att VD-byte (2) är signifikant på 10%-nivån medan VD-byte (1) inte är signifikant. På grund av att VD-byte (1) inte är signifikant korrelerat med DP måste vi vara försiktiga när vi drar våra slutsatser angående VD-byte.

¹⁵ Stockholmsbörsen delar in noterade bolag i olika branscher. Vi operationaliserar dessa branscher till nio dummyvariabler, varav en av dem används som referensvariabel (Tagesson et al., 2009).

Hypotesen att det finns ett positivt samband mellan nytillyst VD och DP kan inte förkastas.

H3: Det finns ett positivt samband mellan lågkonjunktur och DP.

Regressionsanalysens B-värde är positiva (Tabell 6:4), vilket innebär att lågkonjunktur är positivt korrelerat till DP. Testet visar att korrelationen inte är signifikant. Detta tyder på att konjunkturen inte påverkar hur bolag hanterar DP. Vi kan därmed förkasta hypotes 3.

Hypotesen att det finns ett positivt samband mellan lågkonjunktur och DP kan förkastas.

H4: Det finns ett positivt samband mellan bolags storlek och DP.

B-värdet visar på en positiv korrelation mellan bolags storlek och DP i analysen med VD-byte (1) och en negativ korrelation i den andra analysen (Tabell 6:4). Inget av sambanden är dock signifikanta. Ett bolags storlek har enligt denna analys ingen påverkan på dess benägenhet att öka eller minska DP. Detta innebär att vi kan förkasta hypotes 4.

Hypotesen att det finns ett positivt samband mellan bolags storlek och DP kan förkastas.

H5a: Det finns ett negativt samband mellan bolags skuldsättningsgrad och DP.

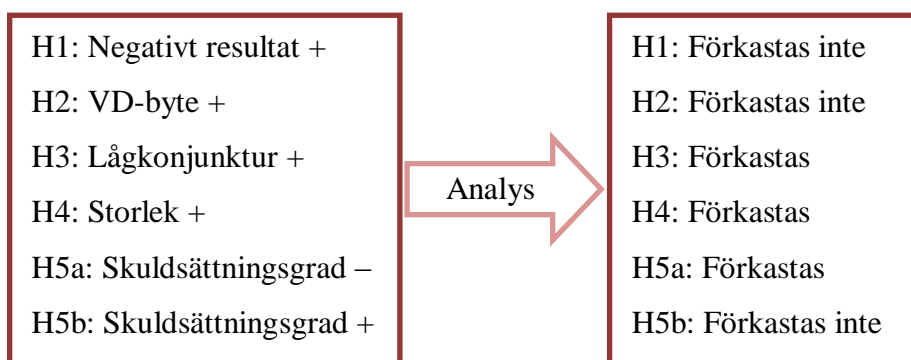
H5b: Det finns ett positivt samband mellan bolags skuldsättningsgrad och DP.

Hypotes 5 är uppställd som två motsatta hypoteser eftersom PAT förutsäger att bolag kommer försöka att öka sina resultat ju högre skuldsättningsgrad de har. Samtidigt fann Elliot & Shaw (1988) tvärtemot i sin studie att en hög skuldsättningsgrad ökade sannolikheten för ett *Big Bath*. B-värdet i regressionsmodellen visar att det finns ett positivt samband mellan bolags skuldsättningsgrad och DP. Den multipla regressionsanalysen visar på ett mycket starkt signifikant samband (0,000). Ju högre skuldsättningsgraden är, desto mer benägna blir bolag att öka sina DP. Detta innebär att vi kan förkasta hypotes 5a, men inte 5b.

Hypotesen att det finns ett negativt samband mellan bolagets skuldsättningsgrad och DP kan förkastas.

Hypotesen att det finns ett positivt samband mellan bolags skuldsättningsgrad och DP kan inte förkastas.

6.5 Sammanfattande resultat av hypotesprövning

7. Slutsats

I detta kapitel sammanfattas undersökningen och de slutsatser som kan dras från den statistiska analysen diskuteras. Därefter presenteras våra reflektioner och förslag till fortsatt forskning.

7.1 Sammanfattning

Undersökningens syfte är att empiriskt testa om *Big Bath Accounting* förekommer på Stockholmsbörsen, samt att undersöka vilka faktorer som påverkar *Big Bath Accounting*. Vårt mål var ursprungligen att göra en totalundersökning av samtliga noterade bolag på Stockholmsbörsen för att lättare kunna generalisera våra slutsatser. På grund av tidsbrist exkluderade vi Small Cap och koncentrerade oss på Mid- och Large Cap. Sammanlagt studeras 100 bolag, vilket efter bortfall resulterar i 196 observationer (varje bolag studeras för ett högkonjunkturår och ett lågkonjunkturår). Studien tar med stöd från tidigare forskning och ekonomiska och systemorienterade teorier fram förklaringsfaktorer som kan förklara användandet av *Big Bath Accounting*. Dessa faktorer är: resultat, VD-byte, konjunktur, storlek och skuldsättningsgrad. Vi definierar *Big Bath Accounting* som bolags tendens att öka sina diskretionära periodiseringskostnader (vilka består av avsättningar, avskrivningar och nedskrivningar) när någon av våra förklarande faktorer är rådande. Parametrarna operationaliseras till mätbara variabler och analyseras sedan med hjälp av multipel regressionsanalys. Utav våra sex hypoteser kan tre förkastas. Nedan diskuteras de slutsatser som kan dras av analysen.

7.2 Slutsats

De förklaringsfaktorer som enligt vår undersökning visar ett signifikant samband med bolags tendens att öka sina DP är skuldsättningsgrad, negativt resultat och till viss grad VD-byte. Att negativt resultat och VD-byte visar på signifikans är inte förvånande, då det är vid dessa situationer som majoriteten av tidigare litteratur inom ämnet menar att *Big Bath Accounting* förekommer. När ett bolag uppvisar ett negativt resultat ser ledningen en möjlighet att skifta ytterligare kostnader till den svaga perioden. Detta leder till att kommande perioder kan

uppvisa starkare resultat. Beteendet är konsekvent med förväntningar från både ekonomiska såväl som systemorienterade teorier. En av grundhypoteserna i PAT argumenterar för att ledningen alltid strävar efter att maximera sin bonus. För bolag med resultatbaserade bonusar blir det således logiskt för ledningen att ta ett *Big Bath* när resultatet är så lågt att inga bonusar kommer att utdelas för perioden. *Big Bath*-strategin stämmer även överens med resonemang härledda från intressentmodellen. Tanken är att intressenter har lättare att ha överseende med ett stort negativt resultat, än med många svaga resultat. Det blir därför logiskt för ledningen att ta med så mycket kostnader som möjligt under förlustår för att inte påverkas av dem i framtiden. Vår empiriska undersökning ger stöd för dessa teoretiska förväntningar. Bolag på Stockholmsbörsens Mid- och Large Cap uppvisar ett signifikant samband på 10%-nivån mellan negativt resultat och storleken på deras DP.

En annan situation där litteraturen framhåller att *Big Bath Accounting* tenderar ske är vid byte av VD. Flera studier har funnit ett sådant samband (Moore, 1973; Murphy & Zimmerman, 1993; Wells, 2002; Jiang, 2006). Det kan argumenteras utifrån legitimitetsteorin att en ny VD vill befästa sin roll som en framgångsrik ledare. Genom att öka kostnaderna initialt kan framtida goda resultat härledas till det nya ledarskapet. Den första periodens lägre resultat kan skyllas på den föregående ledningen eller på omstruktureringskostnader. Vår undersökning ger motstridiga resultat gällande hypotesen att *Big Bath Accounting* sker oftare vid VD-byte. Vi finner inget signifikant samband mellan variabeln VD-byte (1) och DP. VD-byte (1) mäter situationer då en ny VD skrivit på årsredovisningen för första gången. Som tidigare nämnts tar detta sätt att mäta inte hänsyn till effekten då en ny VD anställs i slutet eller efter räkenskapsåret, men ändå skriver på årsredovisningen för det nuvarande räkenskapsåret. Den nya VD:n har då rimligtvis inte haft någon avgörande påverkan på räkenskaperna. Murphy & Zimmerman (1993) påpekar att under övergångsåret tenderar både den gamla och nya ledningen influera de finansiella rapporterna. Därför mäter vi VD-byte (2) som situationer där ny VD skrivit på årets och/eller föregående års årsredovisning för första gången. För VD-byte (2) finner vi genom multipel regressionsanalys ett positivt samband till DP med en signifikansnivå på 10%. När det gäller denna hypotes beror således slutsatsen på hur vi väljer att mäta variabeln VD-byte. Då VD-byte (2) visar på ett signifikant samband kan vi inte utesluta att bolag på Stockholmsbörsens Mid- och Large Cap tillämpar *Big Bath Accounting* vid VD-byte. Resultatet bör dock tolkas med försiktighet, dels på grund av att

signifikansnivån är måttlig och dels på grund av att VD-byte (1) inte uppvisar ett signifikant samband med DP.

Det samband som i vår undersökning visar starkast korrelation till DP är skuldsättningsgrad. Regressionsanalysen visar på ett mycket starkt signifikant positivt samband mellan skuldsättningsgrad och DP. Det innebär att ju högre skuldsättningsgrad ett bolag har, desto mer benägen är det att öka sina diskretionära periodiseringskostnader. Denna slutsats är förenlig med Elliot & Shaws (1988) studie, där de fann ett liknande samband. Däremot går resultatet stick i stäv med en av grundhypoteserna inom PAT – skuldsättningsgradshypotesen. Den menar att bolag med hög skuldsättningsgrad vill maximera sina resultat för att minska kapitalkostnader och därmed agentkostnader. En förklaring till att sambandet mellan skuldsättningsgrad och DP är positivt kan tänkas vara att bolag som tar ett *Big Bath* presterar mindre bra under en tid före verkställandet av strategin. Detta innebär att deras skuldsättningsgrad har blivit allt sämre fram till tidpunkten för *Big Bath*-beslutet. Resonemanget stöds av Elliot & Shaw (1988) som fann att bolag som gjorde stora nedskrivningar presterade sämre än industrigenomsnittet för de tre år som föregick nedskrivningsåret.

De förklaringsfaktorer som vår studie inte finner något signifikant samband för är storlek och konjunktur. Resonemanget är att stora bolag är utsatta för allmänhetens blickfång i större utsträckning och att de har fler intressenter än små bolag. Det kan därför vara extra viktigt för dem att inte producera undermåliga resultat under flera perioder, vilket ökar sannolikheten för att de tillämpar en *Big Bath*-strategi. Vår undersökning hittar däremot inget stöd för hypotesen, oavsett om vi mäter storlek som omsättning, antal anställda, balansomslutning eller bransch. Här skiljer sig alltså våra resultat från Elliot & Shaws (1988) studie. Vår konjunkturhypotes förutspår att *Big Bath Accounting* sker oftare vid lågkonjunktur än vid högkonjunktur. Detta för att bolag kan skylla ett lågt resultat på det ekonomiska klimatet och därigenom behålla sin legitimitet. Vår studie finner dock inget sådant samband och hypotesen förkastas. En förklaring till att vi inte hittar ett signifikant samband kan vara att vi mäter 2009 som ett lågkonjunkturår. Under datainsamlingens gång upptäckte vi att avsättningar och nedskrivningar ofta tenderade ske 2008 och många avsättningar lades sedan tillbaka 2009. Det är rimligt att anta att om bolag har för avsikt att ta ett *Big Bath* under en lågkonjunktur,

kommer de att göra det under det *första* lågkonjunktursåret. Därför kan hypotesen fortfarande vara aktuell att testa om man väljer att mäta 2008 istället för 2009 som lågkonjunktursår.

Vår undersökning har ett eklektiskt tillvägagångssätt där både ekonomisk och systemorienterad teori används för att generera hypoteser. Nedan presenteras en sammanställning över hur väl respektive teorikategori lyckades med att förutsäga samband mellan undersökningens förklaringsfaktorer och DP.

Tabell 7:1 Utfall av den empiriska undersökningen

Förklaringsfaktor	Förutsägelse: Ekonomisk teori	Förutsägelse: Systemorienterad teori	Förutsägelse
Negativt resultat	Positiv†	Positiv†	Identisk
VD-byte	Ingen förutsägelse	Positiv†	Kompletterande
Lågkonjunktur	Positiv	Positiv	Identisk
Storlek	Ingen förutsägelse	Positiv	Kompletterande
Skuldsättningsgrad	Negativ	Positiv**	Motsägande
Signifikanta förutsägelser	1	3	

** Mycket stark signifikans

* Stark signifikans

† Måttlig signifikans

Som framgår av tabellen lyckades de systemorienterade teorierna bättre med att förutsäga hur olika förklaringsfaktorer påverkar *Big Bath Accounting* på Stockholmsbörsens Mid- och Large Cap. För oss går detta resultat något emot våra förväntningar, eftersom stora delar av teorin om *Big Bath Accounting* är influerad av ekonomisk teori. Samtidigt vill vi framhålla att avsikten med ett eklektiskt förhållningssätt inte är att ställa olika teorier mot varandra, utan snarare låta dem komplettera varandra för att uppnå en större förklaringskraft till ett empiriskt fenomen. Avslutningsvis kan nämnas att då tre av undersökningens förutspådda förklaringsfaktorer uppvisar signifikanta samband med DP, kan syftets målsättning att ta reda på om *Big Bath Accounting* förekommer på Stockholmsbörsen anses vara uppfyllt. Undersökningens resultat pekar på att strategin tillämpas på Stockholmsbörsens Mid- och Large Cap.

7.3 Reflektion och förslag till fortsatt forskning

Studiens regressionsmodeller är signifikanta (0,001 respektive 0,000), men de uppvisar förhållandevis låga R^2 -värden (0,109 respektive 0,124). Det innebär att nästan 90 % av variansen i den beroende variabeln kan förklaras av andra faktorer än av dem som inkluderas i modellen. Detta kan bero på åtminstone två anledningar. En anledning är att det finns fler förklarande faktorer till DP än de som vi har inkluderat. Genom att ta med fler faktorer i regressionsmodellen kan förklaringsgraden förbättras. En annan anledning kan vara det sätt som vi mäter diskretionära periodiseringar på. Vi väljer att inkludera den totala summan av årets avsättningar och av- och nedskrivningar. Endast en del av denna summa är diskretionär, det vill säga kan påverkas av ledningens val och bedömningar. Framförallt när det gäller avskrivningar är stora delar av dessa bortom ledningens kontroll. Ett alternativt angreppssätt hade varit att använda Jones-modellen. Den utgår från bolags kassaflöden och försöker skatta hur stor del av de totala periodiseringarna som består av diskretionära periodiseringar (Lee, 2006). Ett förslag till framtida studier är således att tillämpa Jones metod för att beräkna diskretionära periodiseringar för att förhoppningsvis få fram en regressionsmodell med ett högre förklarande värde.

Det finns andra förklaringsfaktorer än de som vi har tagit med i undersökningen som påverkar bolags användande av *Big Bath Accounting*. Flera studier har exempelvis funnit samband mellan ledningens bonusplan och ett *Big Bath*-beteende (Healy, 1985; Holthausen et al., 1995; Koch & Wall, 2000). Därför är det av intresse om denna faktor undersöks för bolag noterade på Stockholmsbörsen. Även andra aspekter av DP kan undersökas. Exempelvis kan analysen utökas genom att inkludera nedskrivning av omsättningstillgångar. Då vi inte hade tid att undersöka Stockholmsbörsens Small Cap i vår undersökning ser vi gärna en kompletterande studie som tittar närmare på det segmentet. Även vår konjunkturhypotes kan testas igen där 2008 används istället för 2009 för att representera lågkonjunktur.

Avslutningsvis vill vi framhålla att *Big Bath Accounting* är ett intressant ämne att beforska och processen har varit mycket lärorik. Framförallt har vi förstått vikten av att ha en genomarbetad operationalisering vid denna typ av undersökning, eftersom analysen och slutsatserna aldrig kan vara bättre än kvalitén på den insamlade datan.

Litteraturförteckning

Aczel, A. D. & Sounderpandian, J. (2009) *Complete Business Statistics*, Sjunde upplagan (New York: McGraw Hill)

Adams, C. A.; Hill, W. Y.; Roberts, C. B. (1998) Corporate social reporting practices in western Europe: Legitimizing corporate behavior?, *British Accounting Review*, 30(1): 1–21.

Adrem, A. H. (1999) *Essays on disclosure practices in Sweden - Causes and effects* (Lund: Lund University Press)

Andersson, G.; Jorner, U.; Ågren, A. (2003) *Regressions- och tidsserieanalys*, Andra upplagan, (Lund: Studentlitteratur)

Artsberg, K. (2003) *Redovisningsteori -policy och -praxis*, upplaga 1:1 (Trelleborg: Liber AB)

Broberg, P.; Tagesson, T.; Collin, S-O. (2009) *What explains variation in voluntary disclosure? A study of the annual reports of corporations listed on the Stockholm Stock Exchange*, DOI 10.1007/s10997-009-9104-y (Springer Science)

Carruthers, B. G. (1995) Accounting, Ambiguity, and the New Institutionalism, *Accounting, Organizations and Society*, 20(4): 313-328

Christensen, T. E.; Paik, G. H.; Stice, E. K. (2008) Creating a Bigger Bath Using the Deferred Tax Valuation Allowance, *Journal of Business Finance and Accounting*, 35(5-6): 601-625

Collin, S-O.; Tagesson, T.; Andersson, A.; Cato, J.; Hansson, K. (2009) Explaining the choice of accounting standards in municipal corporations: Positive accounting theory and institutional theory as competitive or concurrent theories, *Critical Perspectives on Accounting*, 20: 141-174

Copeland, R. M. & Moore, M. L. (1972) The Financial Bath: Is it Common?, (MSU Business Topics)

Cormier, D.; Magnan, M.; Van Velthoven, B. (2005) Environmental disclosure quality in large German companies: Economic incentives, public pressures or institutional conditions?, *European Accounting Review*, 14(1): 3–39

Eckel, N. (1981) The Income Smoothing Hypothesis Revisited, *ABACUS*, 17(1): 28-40

Elliott, J. A. & Shaw, W. H. (1988) Write-Offs as Accounting Procedures to Manage Perceptions, *Journal of Accounting Research*, 26

FAR SRS (2008) *Internationell redovisningsstandard i Sverige IFRS/IAS 2008* (Stockholm: FAR SRS Förlag)

FAR SRS (2010) *Samlingsvolymen 2010 Redovisning* (Stockholm: FAR SRS Förlag)

Fiechter, P. & Meyer, C. (2009) *Big Bath Accounting using Fair Value Measurement Discretion during the Financial Crisis* (Zurich: Graduate School of Business)

Ghasemi, H. & Karnerfors, B. (2009) *Big Bath Accounting – Kan fenomenets förekomst bevisas?*, Magisteruppsats i Industrial and Financial Management (Göteborg: Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet)

Gray, R.; Kouhy, R.; Lavers, S. (1995a) Corporate social and environmental reporting: A review of the literature and a longitudinal study of UK disclosure, *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 8(2): 47–77

Gray, S. J.; Meek, G. K.; Roberts, C. B. (1995) International capital market pressures and voluntary annual report disclosures by US and UK multinationals, *Journal of International Financial Management and Accounting*, 6(1): 43–68

Haldorson, K.; Karnerfors, B.; Sandberg, S. (2007) *Big Bath Accounting – En studie om ledningens beteende*, Kandidatuppsats i företagsekonomi (Borås: Högskolan i Borås)

Healy, P. M. (1985) The effect on Bonus Schemes on Accounting Decisions, *Journal of Accounting and Economics*, 7:85-107

Healy, P. N. & Wahlen, J. N. (1999) A Review of the Earnings Management Literature and its Implications for Standard Settings, *Accounting Horizons*

Henry, J. (2008) *GM Takes (Another) "Big Bath," Loses \$15.5B in Q2*, BNET Industries, URL: <http://industry.bnet.com/auto/1000130/gm-takes-another-big-bath-loses-155b-in-q2/>

Holme, I. M. & Solvang, B. K. (1997) *Forskningsmetodik*, Andra upplagan (Lund: Studentlitteratur)

Holthausen, R.W.; Larcker, D.F.; Sloan, R.G (1995) Annual bonus schemes and manipulation of earnings, *Journal of Accounting and Economics*, 19(1): 29-74

Jaggi, B. & Low, P. Y. (2000) Impact of culture, market forces, and legal system on financial disclosures, *The International Journal of Accounting*, 35(4): 495–519.

Jiang, C. (2006) *"Optimism" Vs "Big Bath" Accounting – A Regulatory Dilemma in Chinese Financial Reporting Practices* (New South Wales: New England Business School)

Jordan, C. E. & Clark, S. J. (2004) Big Bath Earnings Management: The Case Of Goodwill Impairment Under SFAS No. 142, *Journal of Applied Business Research*, 20(2): 63-71

Kirschenheiter, M. & Melumad, N. D. (2002) Can "Big Bath" and Earnings Smoothing Co-exist as Equilibrium Financial Reporting Strategies?, *Journal of Accounting Research*, 40(3): 761-796

Kleinbaum, D. G.; Kupper, L. L.; Muller, K. E. (1988) *Applied Regression Analysis and Other Multivariable Methods*, Andra upplagan (Boston: PWS-KENT Publishing)

Koch, T. W. & Wall, L. D (2000) *The Use of Accruals to Manage Reported Earnings: Theory and Evidence*, Working paper 2000-23 (Atlanta: Federal Reserve Bank of Atlanta)

Konjunkturinstitutet (2010-04-23) URL: <http://www.konj.se>

Körner, S.; Wahlgren, L. (2006) *Statistisk dataanalys*, Fjärde upplagan (Lund: Studentlitteratur)

Lang, M. H. & Lundholm, R. J. (1996) Corporate disclosure policy and analyst behavior, *The Accounting Review*, 17(4): 467-492

Lee, P. (2006) The Big Bath Hypothesis: Accruals Management in Response to Dividend Reduction and Omission, *International Journal of Management*, 23(2): 281-288

Levitt, A. (1998) *The Numbers Game*, Ett tal som hölls på New York University Center for Law and Business (28 september)

Lisper, H. O. & Lisper, S. (2005) *Statistik för samhällsvetare* (Kristianstad: Liber AB)

Ljungdahl, F. (1999) *Utveckling av miljöredovisning i svenska börsbolag – praxis, begrepp, orsaker* (Lund: Lund University Press)

Mezias, S. J. (1990) An institutional model of organizational practice: financial reporting in Fortune 200, *Administrative Science Quarterly*, 35(3): 431-457

Moore, M. L. (1973) Management Changes and Discretionary Accounting Decisions, *Journal of Accounting Research*, 11(1): 100-107

Munter, P. (1999) SEC Sharply Criticizes “Earnings Management” Accounting, *The Journal of Corporate Accounting and Finance*, 10(2): 31-38

Murphy, K. J. & Zimmerman, J. L. (1993) Financial performance surrounding CEO turnover, *Journal of Accounting and Economics*, 16(1-3): 273-315

Patel, R. & Davidson, B. (2003) *Forskningsmetodikens grunder*, Tredje upplagan (Lund: Studentlitteratur)

Penman, S. H. (2004) *Financial statement analysis and security valuation*, andra upplagan (New York: McGraw-Hill)

Prencipe, A. (2004) Proprietary costs and determinants of voluntary segment disclosure: Evidence from Italian listed companies, *European Accounting Review*, 13(2): 319–340

Remdahl, J. & Vahlingsten, L. (2009) *Big Bath Accounting – Fenomenet kring avsättningar*, Kandidatuppsats i företagsekonomi (Borås: Högskolan i Borås)

Riahi-Belkaoui, A. (2004) *Accounting Theory*, femte upplagan (Cornwall: Thomson Learning)

Sandell, N. (2006) *Redovisningsmått, påkopplade system och ekonomiska konsekvenser – Redovisningsbaserade prestationsersättning* (Lund: Lund Business Press)

Saunders, M.; Lewis, P.; Thornhill, A. (2009) *Research methods for business students*, femte upplagan (London: Pearson Education)

Schilit, H. M. (1993) *Financial Shenanigans: How to Detect Accounting Gimmicks & Fraud in Financial Reports* (New York: McGraw Hill)

Scott, T. W. (1994) Incentives and disincentives for financial disclosure: Voluntary disclosure of defined benefit pension plan information by Canadian firms, *The Accounting Review*, 69(1): 26-43

Scott, W. R. (2009) *Financial accounting theory*, femte upplagan (Toronto: Pearson Prentice Hall)

Stalebrink, O. J (2007) An Investigation of Discretionary Accruals and Surplus-Deficit Management: Evidence from Swedish Municipalities, *Financial Accountability & Management*, 23(4): 441-458

Strong, J. & J. Meyer (1987) Asset Write Downs: Managerial Incentives and Security Returns, *Journal of Finance*, 42(3): 643-664

Tagesson, T.; Blank, V.; Broberg, P.; Collin, S-O. (2009) What Explains the Extent and Content of Social and Environmental Disclosures on Corporate Websites: A Study of Social and Environmental Reporting in Swedish Listed Corporations, *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 16(6): 352-364

Walsh, P.; Craig, R.; Clarke, F. (1991) 'Big Bath Accounting' Using Extraordinary Items Adjustments: Australian Empirical Evidence, *Journal of Business Finance & Accounting*, 18(2): 173-189

Watson, A.; Shrivies, P.; Marston, C. (2002) Voluntary disclosure of accounting ratios in the UK, *British Accounting Review*, 34(3): 289–313

Watts, R. L. & Zimmerman, J. L. (1986) *Positive Accounting Theory* (New Jersey: Prentice-Hall)

Watts, R. L. & Zimmerman, J. L. (1990) Positive Accounting Theory: A Ten Year Perspective, *The Accounting Review*, 65(1): 131-156

Wells, P. (2002) Earnings management surrounding CEO changes, *Accounting and Finance*, 42(2):169-193

Whelan, C. (2004) *The Impact on Earnings Management on the Value-Relevance of Earnings and Book Value: A Comparison of Short-term and Long-term Discretionary Accruals* (Australien: Bond University, Faculty of Business)

Zarzeski, M. T. (1996) Spontaneous harmonization effects of culture and market forces on accounting disclosure practices, *Accounting Horizons*, 10(1): 18-37